

هستی اعتباری

از دیدگاه صدرالمتألهین

رضا ملایی*

دانش آموخته دکتری فلسفه علوم اجتماعی، دانشگاه باقرالعلوم (ع)

چکیده

«اعتباریات» مهمترین مفاهیم بکار گرفته شده در حکمت عملی هستند. بکارگیری اصول حکمت متعالیه صدرالمتألهین در راستای شناخت «هستی» اعتباریات، افقهای نوینی پیش روی حکمت عملی معاصر خواهد گشود. این پژوهش بر پایه رویکرد حکمت متعالیه، سعی داشته به این پرسش که «آیا هستی اعتباریات، امری مجعول و ساختگی است یا همچون هستی حقیقی، دارای بهره‌ی از حقیقت و نفس الامر است؟» پاسخ دهد و آثار روش‌شناختی آن را بنمایاند. پاسخگویی به این پرسش متکی بر بکارگیری اصل تشکیک و تحلیل آراء صدرالمتألهین در حوزه حُسن و قُبْح ذاتی و مدركات عقل عملی است. بر این اساس، مقاله حاضر نشان میدهد که ۱. هستی اعتباری رقیقه و مرتبه نازله هستی حقیقی است نه امری در مقابل آن، بنابراین اعتباریات دارای بهره‌ی از نفس الامر هستند، نه صرفاً پدیده‌هایی مجعول. ۲. بهره‌مندی اعتباریات از هستی نفس الامری مختص به اعتبارات متکی به شرع و عقل است، نه هر نوع اعتباری. ۳. ارتقاء هستی اعتباری به رقیقه هستی حقیقی بودن، امکان جریان روشهای برهانی در حوزه حکمت عملی را فراهم می‌آورد.

کلیدواژگان

اعتباریات
نفس الامر
حکمت علمی
تشکیک
برهان
ملاصدرا

مقدمه

اعتباریات در دانشهای مختلفی مورد بحث قرار می‌گیرند؛ دانشهای فقهی و حقوقی از احکام تکلیفی‌یی همچون وجوب/حرمت و احکام وضعی‌یی همچون ملکیت/زوجیت بحث میکنند، حکمت عملی که مشتمل بر دانش اخلاق، تدبیر منزل و سیاست مُدُن است، از حُسن و قُبْح یا بایدها و نبایدها رفتارهای انسانی (رفتارهای اخلاقی، اقتصادی و اجتماعی) بحث میکند و دانشهای اجتماعی از نهادها و ساختارهای اجتماعی؛ همه این مفاهیم اعتباری‌اند.

حضور گسترده اعتباریات در دانشهای مختلف و اهمیتی که این امور دارند باعث شده علامه طباطبایی در آثار مختلفش وجوه گوناگون

*.Email: tamhid1359@gmail.com

تاریخ تأیید: ۹۷/۹/۲۸

تاریخ دریافت: ۹۶/۳/۱۱